

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.2.50>**А. А. Телендій**аспірант,
Міжрегіональної Академії Управління персоналом
ORCID <https://orcid.org/0009-0007-7436-7373>

ПРАВОВЕ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ

Стаття є комплексним дослідженням ролі правових та інституційних механізмів у розвитку регіонів країни. Акцент статті зроблений на вивченні ключових законодавчих актів, які забезпечують правову базу для стратегічного планування на регіональному рівні. В статті досліджуються переваги існуючої законодавчої бази, яка надає правові передумови для розвитку децентралізації та місцевого самоврядування. Це створює сприятливі умови для активної участі місцевих органів влади у розробці та впровадженні стратегічних планів регіонального розвитку. Такий підхід дозволяє гармонізувати потреби різних регіонів, ефективно розподіляти ресурси та забезпечувати стійке економічне зростання, соціальний прогрес та збалансований розвиток країни в цілому.

Стаття також розкриває проблеми, пов'язані з недостатньою координацією та моніторингом реалізації стратегічних планів, що призводить до неефективності розвитку окремих регіонів та загрози досягненню поставлених цілей. Недостатній контроль за виконанням стратегій може призвести до розбіжностей між планами та реальною реалізацією, а також до втрати потенціалу для досягнення сталого розвитку. З метою вдосконалення правових та інституційних механізмів забезпечення регіонального розвитку, стаття висвітлює важливість активної участі громадськості та зміцнення співпраці між різними органами влади на центральному та місцевому рівнях. Автор статті пропонує рекомендації щодо вдосконалення механізмів моніторингу та контролю за реалізацією стратегічних планів.

У висновках автор наголошує на необхідності постійного аналізу та вдосконалення правового середовища для регіонального розвитку, сприяючи сталому підвищенню якості життя населення та забезпеченню інтегрованого та збалансованого росту регіонів України. Застосування рекомендацій допоможе стимулювати інноваційні підходи до планування та досягнення збалансованого розвитку країни.

Ключові слова: правове забезпечення, інституційні механізми, стратегічне планування, регіональний розвиток, децентралізація, моніторинг, контроль, ефективність, стале зростання.

Постановка проблеми. Ефективне стратегічне планування є важливою передумовою для сталого розвитку регіонів країни. Наявність правових норм та інституційних механізмів, які регулюють процес планування розвитку регіонів, забезпечує збалансований та координований підхід до здійснення регіональної політики. Законодавча база, що визначає принципи децентралізації та місцевого самоврядування, дозволяє місцевим органам влади брати активну участь у розробці стратегій розвитку своїх регіонів та визначати прі-

оритети для покращення життєвих умов мешканців. Однак, проблеми, пов'язані з недостатньою координацією та моніторингом виконання регіональних стратегій, ставлять під загрозу досягнення поставлених цілей розвитку. Для успішного реалізації стратегічних планів, необхідно подолати виявлені проблеми та вдосконалити правові та інституційні механізми, що сприятиме сталому та збалансованому розвитку регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації, виконані вченими, такими як А. Бойко, А. Гнатенко, О. Качний, В. Кашевський,

С. Корнієвський, Р. Лещишин, П. Мавко, А. Ткачук, ці дослідники зробили значний внесок у розвиток теми. Вчені досліджували роль законодавчих актів та інституційних механізмів у розвитку регіонів країни та проаналізували переваги існуючої правової бази, яка створює сприятливі умови для активної участі місцевих органів влади у стратегічному плануванні та реалізації стратегій регіонального розвитку.

Дослідники також розкрили проблеми, пов'язані з недостатньою координацією та моніторингом реалізації стратегічних планів, що може призвести до неефективності розвитку окремих регіонів та загрози досягненню поставлених цілей. З цим у зв'язку, вони наголошували на важливості залучення громадськості та зміцнення співпраці між різними органами влади на центральному та місцевому рівнях, а також пропонували рекомендації щодо вдосконалення механізмів моніторингу та контролю за реалізацією стратегічних планів.

Загальна увага дослідників спрямовувалася на постійний аналіз та вдосконалення правового середовища для регіонального розвитку, сприяючи сталому підвищенню якості життя населення та забезпеченню інтегрованого та збалансованого росту регіонів України. Використання рекомендацій дослідників допоможе стимулювати інноваційні підходи до планування та досягнення збалансованого розвитку країни.

Метою статті є дослідження та аналіз правового та інституційного забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні в Україні.

Виклад основного матеріалу. Україна, як країна зі складною геополітичною ситуацією та економічними викликами, потребує ефективного стратегічного планування на регіональному рівні для досягнення сталого розвитку та процвітання всіх її регіонів. На сьогоднішній день, правове забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні в Україні має свої переваги і недоліки. Однією з головних переваг правового та інституційного забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні є наявність законодавчої бази, яка регулює процес пла-

нування розвитку регіонів. Зокрема, Конституція України від 01 січня 2020 року, № 27-IX, як основний закон країни, визначає загальні принципи та засади для розвитку регіонів [4]. У ній закріплені принципи децентралізації та місцевого самоврядування, які створюють правові передумови для активної участі місцевих органів влади в стратегічному плануванні та реалізації регіональних програм і проєктів.

Конституція України гарантує місцевим органам влади широкі повноваження та автономію в управлінні своїми територіями, що дозволяє їм більш ефективно залучатися до стратегічного планування розвитку регіонів. Ці повноваження дозволяють місцевим органам влади визначати пріоритетні напрямки розвитку своїх територій, розробляти та реалізовувати стратегії, а також виконувати функції контролю та моніторингу за їх виконанням.

Закріплені в Конституції України принципи децентралізації та місцевого самоврядування сприяють створенню сприятливого клімату для розвитку регіональної політики та стратегічного планування. Ці принципи підкреслюють важливість розподілу влади та відповідальності між центральним та місцевими рівнями управління, що сприяє забезпеченню гнучкості та адаптивності в розробці регіональних стратегій.

Таким чином, наявність Конституції України, яка закріплює принципи децентралізації та місцевого самоврядування, є важливим фактором для забезпечення ефективного і сталого регіонального розвитку. Вона створює необхідні правові передумови для активної участі місцевих органів влади у процесі стратегічного планування, що сприяє досягненню поставлених цілей розвитку регіонів та підвищенню якості життя їх населення.

В свою чергу, Закон "Про місцеве самоврядування" від 03 серпня 2023 року, № 3022-IX встановлює організаційні та функціональні принципи місцевого самоврядування в Україні, створюючи правову основу для ефективного функціонування місцевих органів влади [9]. Цей закон надає місцевим органам влади широкі повноваження та автономію в управлінні своїми територіями, що дозволяє їм само-

стійно вирішувати питання, пов'язані з розвитком регіонів.

Завдяки цій автономії, місцеві органи влади отримують можливість активно залучатися до стратегічного планування розвитку своїх регіонів та визначення пріоритетних напрямків розвитку. Їм доручено розробляти та реалізовувати стратегії, що відповідають специфіці їхніх територій та потребам місцевого населення. Така активна участь місцевих органів влади сприяє більш точному врахуванню особливостей регіонів та забезпечує впровадження ініціатив, спрямованих на покращення життєвих умов мешканців.

Так, можна сказати, що Закон "Про місцеве самоврядування" створює основу для побудови співпраці між центральною та місцевою владою, а також із залученням громадськості, що сприяє демократизації процесу стратегічного планування. Враховуючи потреби та думки населення, місцеві органи влади можуть забезпечити більш ефективно впровадження стратегій та сприяти досягненню сталого розвитку регіонів України.

Наступний Закон України "Про засади державної регіональної політики" від 21 липня 2023 року, № 2710-IX, є ще одним важливим нормативним актом, що пов'язаний із темою правового та інституційного забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні [7]. Цей закон визначає ключові принципи та напрямки державної політики щодо розвитку регіонів України, сприяючи сталому та збалансованому росту та процвітанню всіх територій країни. Закон "Про засади державної регіональної політики" визначає основні принципи державного регулювання регіонального розвитку, зокрема ефективну координацію між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування. Це сприяє забезпеченню консолідації зусиль і врахуванню інтересів різних регіонів при розробці та реалізації стратегічних планів.

Основна мета цього Закону полягає у створенні сприятливого середовища для розвитку кожного регіону в Україні шляхом пріоритетного фінансування соціально-економічних проєктів, спрямованих на розвиток інфраструктури, підтримку підпри-

ємництва та промисловості, забезпечення доступу до освіти та охорони здоров'я, а також створення нових робочих місць.

Отож, слід вважати, що Закон "Про засади державної регіональної політики" виступає як важливий інструмент, що визначає рамки для реалізації стратегічних планів розвитку регіонів. Він допомагає створити спрямовану на результат систему державного регулювання, сприяючи досягненню сталого росту, підвищенню життєвого рівня населення та зміцненню економічної потужності всіх регіонів України.

Принагідно, також звернути увагу на те, що Кабінет Міністрів України у своїй Постанові від 01 лютого 2019 року, № 45-2019-п, затвердив Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів [8]. Ця Постанова спрямована на створення системного підходу до розвитку регіонів України. Вона передбачає визначення процедур та методів розроблення регіональних стратегій, які мають враховувати специфіку кожного регіону та визначати стратегічні цілі та пріоритети його розвитку. Такий підхід дозволяє ефективно спрямовувати зусилля на досягнення конкретних результатів в розвитку кожного регіону. Порядок, затверджений у цій Постанові, також визначає процедури розроблення планів заходів з реалізації регіональних стратегій. Ці плани мають узгоджуватися з іншими програмами та проєктами, що дозволяє досягнути збалансованого та комплексного розвитку кожного регіону.

Окрім того, Постанова передбачає впровадження системи моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій та планів заходів. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та недоліки в реалізації стратегічних планів та вносити необхідні корективи. Застосування такої системи забезпечує ефективне використання ресурсів та досягнення поставлених цілей розвитку кожного регіону.

Загалом, Постанова Кабінету Міністрів України становить важливий крок у забезпеченні правового та інституційного

забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні. Вона створює відповідну базу для розвитку ефективних та збалансованих стратегій розвитку регіонів України, що сприяє досягненню сталого розвитку та процвітання всієї країни.

Таким чином, варто констатувати, що вищевказані закони, створюють важливий правовий фундамент для розвитку регіональних стратегій та забезпечення сталого розвитку усіх регіонів України. Разом ці нормативні акти створюють потужний інструментарій для ефективного планування розвитку регіонів, що сприяє сталому росту економіки, покращенню життєвого рівня мешканців та підвищенню конкурентоспроможності України на міжнародному рівні.

Проте, важливо підкреслити, що інституційне забезпечення щодо стратегічного планування має деякі проблеми, які потребують уваги та вдосконалення. Однією з них є недостатня координація між органами влади на різних рівнях, що часто призводить до розбіжностей у плануванні та реалізації стратегій регіонального розвитку. Зокрема, можуть виникати конфлікти між центральними та місцевими органами влади щодо пріоритетів, а також неспроможність ефективно координувати різні інтереси регіонів [6].

Також відчувається відсутність механізмів для ефективного впровадження стратегій на практичному рівні. Відсутність зрозумілих та простих кроків щодо реалізації стратегій може ускладнювати їх успішне виконання та призводити до затримок у реалізації стратегічних проєктів. Крім того, нестача засобів та ресурсів, а також відсутність системного підходу до реалізації стратегій також можуть ускладнювати їх впровадження. Додатково, необхідно врахувати, що успіх стратегічного планування на регіональному рівні залежить від активної участі громадськості та стейкхолдерів у процесі розробки та реалізації стратегій. Брак відкритості, прозорості та діалогу зі зацікавленими сторонами може призвести до недоцільного планування та незадовільного врахування реальних потреб та пріоритетів регіонів [1].

З огляду на вищезазначені проблеми, важливо розглядати можливість удоско-

налення інституційного механізму державного управління та впровадження більш ефективних методів для координації, моніторингу та реалізації стратегій регіонального розвитку. Наприклад, можливим рішенням може бути створення спеціалізованих органів чи комітетів, що координуватимуть стратегічне планування на різних рівнях влади, а також залучення експертів та консультантів для забезпечення компетентності та об'єктивності процесу [10]. Крім того, розвиток механізмів моніторингу та оцінки результативності реалізації стратегій може допомогти вчасно виявляти проблеми та коригувати плани дій для досягнення успішних результатів регіонального розвитку.

Необхідно наголосити на тому, що для покращення ситуацію, необхідно здійснити аналіз сучасного стану стратегічного планування на регіональному рівні. Для цього можна провести оцінку реалізованих регіональних стратегій, з'ясувати ступінь досягнення їх мети та виявити основні причини успіху або невдачі [5]. Такий аналіз дозволить ідентифікувати недоліки і проблемні питання, які потребують вдосконалення.

Після здійснення аналізу, варто звернути увагу на розробку та удосконалення правових актів, які регулюють стратегічне планування на регіональному рівні. Це може включати уточнення завдань та функцій різних органів влади, визначення механізмів координації та моніторингу реалізації стратегій, а також забезпечення прозорості та участі громадськості у плануванні [2]. Окрім цього, важливо зміцнити інституційну спроможність для ефективного виконання стратегій. Це може включати підвищення кваліфікації співробітників органів влади, розвиток системи моніторингу та оцінки результативності, а також залучення експертів та зацікавлених сторін у розробку та реалізацію стратегій [3].

Загалом, аналіз сучасного стану правового та інституційного забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні в Україні дає можливість визначити проблеми та шляхи їх вирішення. Вдосконалення цих аспектів сприятиме створенню ефективної системи стратегічного

планування, яка сприятиме сталому розвитку та процвітанню регіонів країни.

Висновки. Отже, висновок полягає в тому, що ефективне правове та інституційне забезпечення стратегічного планування на регіональному рівні є критично важливим для досягнення сталого розвитку регіонів в Україні. Забезпечення належного планування дозволяє розробляти збалансовані та цілеспрямовані стратегії, спрямовані на вирішення важливих економічних, соціальних та екологічних проблем різних територій. Це також забезпечує ефективне використання ресурсів, підвищує якість життя мешканців та зміцнює економічний потенціал країни. Однак, існують виклики та проблеми, такі як недостатня координація, моніторинг та контроль, які потребують вдосконалення. З метою успішного регіонального розвитку необхідно підтримувати дієвий діалог між різними рівнями влади, стимулювати участь громадськості та заохочувати впровадження інноваційних підходів до планування. Тільки згуртованими зусиллями і здійсненням необхідних реформ можна забезпечити стале та збалансоване регіональне зростання, сприяючи процвітанню всієї країни.

Список використаної літератури:

1. Бойко А. Планування регіонального розвитку в Україні. Вісник КНТЕУ. *Держава та економіка*. № 1, 2017. С. 19-34. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2017/01/3.pdf>
2. Гнатенко А. І. Управління стратегічними змінами на регіональному рівні в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 4. С. 29-34. URL: file:///rs/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/Tpdu_2016_4_6.pdf
3. Качний О. С. Сучасний стан інституційного механізму державного управління соціально-економічним розвитком регіонів України. *Електронний журнал "Державне управління: удосконалення та розвиток"*. № 11, 2017. URL: <http://www.dyu.nauka.com.ua/?op=1&z=1145>
4. Конституція України від 01 січня 2020 р., № 27-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Корнієвський С. В. Використання потенціалу впливу регіональних стратегій на процеси регіонального розвитку. *Публічне управління та митне адміністрування. Регіональне управління та місцеве самоврядування*, № 3 (30), 2021. URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2021/3/11.pdf>
6. Лецишин Р. Адміністративно-правові основи стратегічного планування у державному секторі. *Актуальні проблеми правознавства*. 4 (24)/2020. С. 49-54. URL: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1102/1146>
7. Про засади державної регіональної політики: Закон України, від 21 липня 2023 року, № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>
8. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: Постанова Кабінету Міністрів України, від 01 лютого 2019 року, № 45-2019-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>
9. Про місцеве самоврядування: Закон України, від 03 серпня 2023 року, № 3022-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль). Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. К. : ІКЦ "Легальний статус", 2016. 96 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/84/Strategichne-planuvannya.pdf>

Telendii A. Legal and institutional framework for strategic planning at the regional level in Ukraine: an analysis of the current state

The article is a comprehensive study of the role of legal and institutional mechanisms in regional development in Ukraine. The focus of the article is on examining key legislative acts that provide the legal framework for strategic planning at the regional level. The article explores the advantages of the existing legislative framework, which provides the legal prerequisites for decentralization and local self-government, enabling active participation of local authorities in the development and implementation of regional development strategies. Such an approach facilitates harmonizing the needs of different regions, efficient resource allocation, and sustainable economic growth, social progress, and balanced development of the country as a whole.

The article also highlights the problems related to insufficient coordination and monitoring of the implementation of strategic plans, leading to the inefficiency of development in certain regions and posing a threat to achieving set objectives. Inadequate control over strategy implementation may lead to discrepancies between plans and actual outcomes, as well as a loss of potential for sustainable development. To improve the legal and institutional mechanisms for regional development, the article emphasizes the importance of active public participation and strengthening cooperation between various levels of authorities. The author suggests recommendations for enhancing monitoring and control mechanisms over the implementation of strategic plans.

In the conclusions, the author emphasizes the need for continuous analysis and improvement of the legal environment for regional development, supporting sustainable improvement in the quality of life for the population, and ensuring integrated and balanced growth across Ukrainian regions. Implementing the proposed recommendations will stimulate innovative approaches to planning and achieving a well-balanced development of the country.

Key words: *legal framework, institutional mechanisms, strategic planning, regional development, decentralization, monitoring, control, efficiency, sustainable growth.*